

este necesitat a crede și în minuni. Acesta este de ajuns spre a fi consecințe. Pentru acesta celor ce cred în Dumnezeu, nu și în minuni, să ne permită a le adresa următoarele cuvinte: *Nu cunoșceți încă pe D-zeu adorat de creștini, care este justiție și amor, voi nu credeți într'adevăr în D-zeu cel viu și adevărat; vă faceți iluziune, vă imaginați că credeți, nu credeți însă;* noi scim acesta după cum a spus Apostolul nemuritor, că ideea de un D-zeu, care descinde până la om spre a-l duce la sine este tot-deuna un scandal pentru Judei și nebunie pentru Eleni.

Cele șise până aci despre minuni consistă din espunerea unor principii, cari sunt ca basă, ca fundament pentru susținerea țesei noastre.

Să venim acum la partea obiectivă a cestiunii.

Doctrina evangelică este începută prin minuni și întemeiată tot prin minuni. Mântuitorul, înainte de a începe misiunea sa publică și mesianică, prefăcu apa în vin la nunta din Cana Galilei și termină misiunea sa prin minunea învierii sale din morți.

Minunile efectuate de Isus Christos sunt fapte indubitabile, fapte, cari au intrat în domeniul istoriei. Ele nu s'au săvârșit în ascuns, ci în public, în mijlocul mulțimii care înconjura pe Isus Christos, în locurile și piețele publice.

Minunile prin cari Isus Christos confirma misiunea și divinitatea sa, fiind fapte reale, n'au putut fi negate de nimeni. Inimicii cei mai pronunțați ai lui Isus Christos, Iudeii și raționaliștii-păgani, chiar și cei ce n'au fost de față, n'au putut nega minunile săvârșite de Mântuitorul. Tot ce au putut dice fariseii, era spre a denatura aceste minuni, ér nu spre a le nega; căci negațiunea minunilor ar fi fost ceva ridicul înaintea poporului, care era martor ocular al realității. Ei se mărginau dar numai a spune că Isus *cu domnul demonilor scóte demonii*. Raționaliștii păgani, ca Cels, Porfiriu și Iulian, nu avea curagiul în fața istoriei de a nega realitatea minunilor evangelică, ci se adoperau numai de a încredința pe ómenii, că acele minuni sunt fapte magice fapte ale unui abil mag. Pentru densus ca și pentru Iudei, și pentru discipulii Mântuitorului era incontestabil că predicarea doctrinei salvatóre a fost însoțită de fapte miraculoase, de fapte, cari întrec puterile naturale ale omului.

Dar dacă minunile sunt fapte reale, indutabile, să vedem dacă pot fi fapte ale unui mag, care a voit să amăgescă pe popor. Trebuie să scim că istoria n'a putut înregistra până astăzi un caracter mai plin de sinceritate, mai devotat pentru adevăr, pentru binele ómenirii, decât pe Isus Christos ca om. El predică adevărul și pentru adevăr merge până la morțe de cruce. Nicăiri nu caută ceva în interesul seú personal: tot ce făcea era pentru ómenire, pentru salutea ómenirii, pentru adevăr și lumină.

Sinceritatea caracterului lui Isus Christos ca om este un adevărat fenomen ne mai vădut în istoria lumii. Pentru un moment acum să presupunem că Isus Christos a fost un amăgitor și minunile evangelică nu sunt decât acte ale unui impostor.

Faptele miraculoase operate de Mântuitorul odată recunoscute de lume și înregistrate de istorie ca fapte estraordinare, ca fapte pe cari le pôte săvârși numai o putere supranaturală, numai o putere care guvernă natura, puteau fi săvârșite de un impostor. Era posibil, óre, ca Dumnezeu să concédă omnipotența sa unui om nedemn, unui om mincinos, amăgitor, care să speculeze lumea? Fariseii nu avea ce să dică, când Isus a dat vedere orbului din nascere, nu puteau nega realitatea, căci cel orb, acum fiind vindecat, era în fața lor; ei se mărginea numai a spune, că Isus este un om păcătoș, căci sciu cum-că Dumnezeu a vorbit numai cu Moise, ér pe acesta nu-l sciu ei, de unde a venit. Cu tóte acestea cel vindecat îi pune într'o mare confusiune dicându-le că nu scie dacă este păcătoș, ci una scie, că a fost orb și acum vede; că Dumnezeu nu ascultă nici odată pe cei păcătoși, ci pe cei ce fac voia lui; și prin urmare cum se pôte, ca un păcătoș să deschidă ochii lui?

Faptele miraculoase nu pot fi compatibile cu caracterul unui impostor. A învia morții, a vindeca pe cei orbi, pe cei schiopii și pe cei cuprinși de tot felul de morburii mai pôte fi o magie, o amăgire? Aceste fapte umantare, cari întrec puterile naturale, mai pot fi considerate ca fapte ale unui om amăgitor, lipsit de orice caracter de sanctitate? Din contra, aceste fapte probéză că Isus Christos a fost nu un simplu om, ci și Dumnezeu adevărat, *Domn* al naturei, isvor al tuturor legilor cari guvernă universul.

Însemnătatea prăsirei animalelor împreună cu agricultura.

(Prelegere din economia rurală pentru cursul al III. de teologie și pedagogie.)

Tot omul cugetătorii, care se nisuesce a afla și a cunoșce mijlocele traiului liniscit pe acest pământ, trebuie să ajungă la acea convingere, că agricultura, care supunându-și și folosindu-se de puterile minunate ale naturei, are menirea de a produce nutriment ómenilor și animalelor, este ocupațiunea cea mai fericitoare. — Înusuși lira laureatului Horatius cântă: „*Beatus ille, qui procul negotiis paterna rura bobus exercet suis*“ (Fericit este acela, care departe de griji, lucră cu boii seú pământul strămoșesc).

Acastă ocupațiune frumoasă a avut în tóte timpurile influință nobilitátore asupra desvoltării statelor, și desceptarea predilecțiunei către agricultură a însemnat totdeuna o fasă în istoria culturală a popórelor.

Nu există ocupațiune, care ar putea concura

în privința acésta cu agricultura, căci care dintre toate ocupațiunile omenești e în stare de a asigura fericirea individului și pe lângă acésta de a da totodată statelor și societății omenești durabilitate și tărie? În ea zace mlădița tuturor industriilor în ea zace mlădița progresului material, ba chiar și a întregii culturii omenești.

Însă influința binefăcătoare a agriculturii asupra binelui comun se arată cu deosebire în împreunarea ei cu creșterea animalelor și în influința reciprocă a acestor două forme de activitate. În astă formă lucră cu putere regulătoare în economia naturii precum a dovedit acésta Engel în o scriere foarte frumoasă.*)

Scim, că spre susținerea vieții organice e de lipsă aer atmosferic și scim și aceea, că relațiunea între calitatea și cantitatea părților compunătoare, nu e ertat să sufere nici o schimbare, fără periclitarea tuturor făpturilor organice. Și întru adevăr cumcă aerul locurilor situate în diferite părți ale pământului poșede egale părți de oxigen, nitrogen și acid carbonic, este dovedit prin experimente făcute în diferite locuri ale lumii, și cumcă și în timpurile istorice aerul a fost cu privire la calitatea și cantitatea părților compunătoare tot așa, cum îl inspirăm și azi, s'a dovedit prin esamenarea aerului aflat în vasele scóse din ruinele orașelor desgropate Pompei și Herculanium.**)

Ei dar se scie, că partea principală a plantelor e carbogenul și că acesta își trage originea dela acidul carbonic al aerului descompus prin verdéța frunzelor. Mai departe e dovedit, că animalele consumă oxigen la procesul respirațiunii; prin urmare viața organică ar trebui să rezulte înpuținirea oxigenului și a acidului carbonic, adecă ar trebui să rezulte o astfel de schimbare nefavorabilă a aerului atmosferic, pe lângă care nici animalele nici plantele nu ar mai putea exista.

Dar fiind-că aerul a fost, este, și rămâne isvorul nesecat al carbogenului necesar plantelor și al oxigenului pentru lipsa animalelor trebuie să existe un regulătoriu, care susține ecuilibrul recerut între părțile compunătoare ale atmosferei.

Sciinței naturale i-a sucs de a descoperi acest regulator în contractul reciproc și minunat, ce există între viața animalelor și a plantelor și astfel ne-a făcut sciința de noi posibil a face în organismul naturii o privire, carea ne dă dovadă vorbitoare despre înțelepțiunea nemărginită a providinței și despre sublimitatea planului Atotputintelui.

Planta descompune acidul carbonic luat din aerul atmosferic prin părțile cele verzi, și reținând pentru sine carbogenul, dă înderept aerului pentru fie-care volum de acid carbonic împrumutat un egal volum de oxigen și din conțra animalele consumă

oxigen la înspirare, și produce la espirare un fel de aer ce conține de 100 de ori mai mult acid carbonic decât ce a conținut aerul înspirat.

Din 100 de părți de aer normal sânt 21 de părți oxigen, 79 de părți nitrogen și 0.0004 de părți acid carbonic; adecă acid carbonic este mai puțin, de órece din 10.000 de părți de aer atmosferic sânt numai 4 părți acid carbonic.

Astfel dau plantele animalelor în continu oxigenul vital, ér animalele dau plantelor acidul carbonic. „Un scop atât de sublim cât și înțelept a legat viața animalelor și a plantelor într'un chip minunat de simplu la olaltă“. (Liebig).

Din acésta vedem, că plantele nu pot exista fără animale și animalele érá nu pot exista fără de plante. Prin acésta e pe deplin dovedită însemnătatea animalelor în economia naturii.

Însé și mai bătătoare la ochi e însemnătatea creșterii animalelor în economia omului. Aci ea are influință binefăcătoare asupra desvoltării și asupra progresului întregii omeninii.

Animalele ne dau nutreminte foarte însemnate și anume: carne, lapte, brânză. Locuitorii emisferei nordice au lipsă și de nutremint animalic pe lângă viptul vegetal; că deși pot exista acești locuitori și fără de carne, lapte, brânză, totuși desvoltarea spirituală și fizică pe departe nu ar fi atât de energică, precum este, decât s'ar nutri numai eschisiv cu vegetale, și deși se póte înlocui pe un timp nutrimintul animalic prin unele fructe ale plantelor păstăioșe d, e. prin fasole, mazere, etc. etc. totuși decât se detrage dela om mai mult timp untura, carnea, laptele etc. pe lângă lucru energetic suferă mult nutirea corpului, prin urmare scade puterea fizică și spirituală și omul devine neputincios.

Desbărbăția și degenerarea e blăstemul ce zace pe poporul acela, și lipsindu-i energia caracterului și nestatornicia, ce o ereditéză, el se espune pericolului de a cădea în jugul despotismului. — *) Drept aceea nu e forțată afirmarea, că aceia, cari se ostենesc pentru progresul și înflorirea creșterii animalelor, rēdică virtutea și întăresc caracterul națiunii. „Cum mănecă omul așa e și el,“ prin urmare trebuie și noi să recunóscem adevărul esprimat de Ioan de Müller**) care dize: „Die Freiheit gedeiht, wo man Käse bereitet“. rom. „Libertatea înfloreșce, unde brânza se gátesce.“

Esemplul cel mai bătătoriu la ochi ni-l dau locuitorii Chinei și ai Japanului, unde consumarea carnei, laptelui etc. e oprită prin religiune (Budhaism) și unde se nutresc locuitorii eschisiv cu vipt vegetal. — Unilateralismul acesta în nutrire a produs acolo stările culturale actuale, care stări sânt mai mult de compătimit de cât de invidiat. În China și Japan nu există progres, locuitorii perse-

*) Die Bedeutung der Viehhaltung und der Viehzucht im Haushalte der Natur und der Staaten.

**) Aceste au fost îngropate cu ocașiunea erupțiunii vulcanului Vesuv de lângă Neapole în anul 79 după Christos.

*) Settegast „Aufgaben und Leistungen der modernen Thierzucht“ Berlin 1870

**) Un istoric, care a descris între altele și istoria Helvetiei.

vereză cu un conservatism de compătinit pre lângă cultura esistență încă cu mii de ani mai înainte și nu primesc nimica nouă dela străini. Aceste dovedesc din destul însemnătatea creșterii animalelor în economia omului din punct de vedere cosmopolitic și național.

Însă pe lângă totă însemnătatea acésta cosmopolită și națională, economiul nu s'ar fi decis a împreuna cu agricultura creșterea animalelor, decât n'ar avea interes personal de profesiune: căci animalele produc materialul prin care sîntem în stare să restituim pămîntului puterea perdută și astfel se susține echilibrul recerut între ambele ramuri de economie, adică între producere de plante și între creșterea animalelor; căci precum în economia sublimă a naturii pierderea a acestui echilibru trage după sine perirea tuturor făpturilor organice, așa și în economia omului trage după sine pierderea echilibrului perirea economului, și cu perirea acestuia perirea întregii națiuni, a cărei isvora vitală purced din economie. Oare cine nu știe, că agricultura e fundamentul statelor? Ori nu vedem, că toate sarcinile statului le ridică umărul economului? Și decât se poate judeca starea materială a unui stat după starea materială a civilor, atunci mai sigur se poate judeca după starea materială a economilor.

Pe fruntea economului poți ceti bucuria precum și jălea națiunii. Cine nu cunoșce tabloul cel simplu, care de comun în fiecare sat se află prin ospătării, unde mai întâiu vine împăratul și-și cere dașdea dîcând, că dînsul susține, statul; apoi vine preotul și dîce, că el îl susține și-și cere birul, apoi vine advocatul etc. etc. fiecare afirmând că ocupațiunea lui e cea mai însemnată și dela dînsa depînd toate; în fine vine economul cu modestie și dîce: „*Et bene, însă voi toți depîndeți dela mine.*”

Economiile nostri aî perdut acest echilibru. Tristele urmări se vîd și ne arată calea periculoasă pe care ne aflăm și pe care decât mergem mai departe, ajungem în abisul, de unde nu mai este scăpare.

Prin cultivarea perpetuă a cerealelor aî răpit economii nostri pămîntului, fără nici o privire în viitoriu, ca adevărați răsipitori, aprópe întreaga putere. De aci vine că cantitățile produselor ce se recoltează în ziua de azi, sînt numai umbra celor recoltate mai de mult tot pe acel areal.

Cu acest fenomen trist s'au mai însoțit și un alt fenomen tot atît de trist, adică scăderea grozavă a prețurilor. Ambele aceste două fenomene sînt sigure presemne a unui periclu mare pe terenul economiei noastre.

De acest periclu vom scăpa, decât ne vom ocupa în o măsură mai mare cu creșterea animalelor, decât paralel cu acésta vom produce mai multe plante de nutreț și în proporțiune cu arealul cedat acestor plante vom restringe producerea de cereale pe un spaț mai mic; prin acésta vom fi în stare

a gunoi mai bine locurile noastre și astfel pe tot acel areal vom produce de 2 sau de 3 ori mai mult decât până acuma.

Ioșif Bălan.

Higiiena pruncului.

Reguli sanitare.

Școlariul până a nu se pune în pat, desface închietorea cămeșei sau bumbul dela grunadă, se culcă și dorme numai pe lătura dreaptă, ca se potă regulat circula sângele prin corp și să nu aibă visuri vic. Întins dorme fie care om.

A încărea, a descărca, a cosi, a secera, a săpa, la cucuruz e pre ostentoriu și stricacios pentru dezvoltarea corpului școlariului.

Împrăștiatul brazdelor de erbă, întorsul contînuu cu furca, până ce s'au uscat și prefăcut în fin sau în otavă, greblatul locului cosit, până cei mari fac clăni, adusul mîncărilor de a casă pentru lucrători sau a unui ulcior (cărceag) de apă dela o fontână bună sau isvor depărtat, scuturatul merilor și prunilor de veră și culsul fructelor: întăreșce în ferii școlariul supt de școlă. Tot așa se aplică și școlărițele la lucru. Aici e regula sanitară blîndă și tot odată strictă: lucrul ușor, ce cer părinții dela școlari, trebuie să se împlinescă cu acurăteta cea mai mare.

Nutremîntul școlariului trebuie să fie bogat, simplu și estin.

Mămăligă (colesă) caldă cu lapte de vacă nefert și puțin sărat la dejun, o bucată de pîne de mîlaiu la prînzul cel mic, colesă cu brînză la prînzul cel mare, o bucată de pîne de mîlaiu de ușină și o găigană mare (păpară de ouă) în unsoreu jumerilor de slăuină cu pîne de mîlaiu, cu mămăligă dela prînzul sau próspeț pregătită: întăreșce organismul școlariului deosebit.

Și ca se fie o variațiune, mîncarea de cină se înșchimbă cu dejunul. Ici colesă, câte o zamă de chinin, înprosperetă corpul școlariului.

Școlariul nu ține post întocmai ca călătorul, ca morbosul. După pașci carnea de mel e estină, dar mai estină și mai dulce carnea de ed. Înainte și după crăciun fie care om are carne de porc. Șuncă, cósce, cărnați cu carne, cărnați umpluți cu dărabele de plumăni, de ficat, de splină și cu sânge, pregătiți cu o căpătină de curechi murat, staă la dispozițiunea școlariului și sînt a se pregăti pentru el.

E datină rea și contra regulilor sanitare a bea după totă înghițitura, ca găsca apă. Școlariul trebuie să mînce atăta până ce cugetă că e sătul și nu mai potă mînce. Când se laudă că potă ajunge cu degetul mîncările, se bolnăvește. După ce s'au stîmpărat dinții caldi de mîncare, bea apă próspeță din un ulcior sau din o cofă și când simte că setea e stînsă, delătură vasul dela gură. A mîncea în ăst mod, a bea așa, aduce folos. După mîncare se

cuvine jumătate de oră pace, ca vasele purtătoare de sânge să sôrbă apa din stomac. Fără pericol pôte școlariul acuma erăsi prinde cartea la mână, se pôte juca, pôte merge la școlă.

Sunt școlari cari fumază în ascuns pela casele părințești, și pela cartierele din orașe, frunză uscată de pelin sau de nuc și sug acest fum stricacios în pept.

Ca și pruncul imităză școlariul tôte dela cei mari pe furis. Școlariul cel desmerdat și cu bani dela părinți se omoră cu fumatul tutunului.

Mult servițiū ar face omenimei bărbații, cari din întâmplare dând peste asemenea cluburi de școlari fumători, cu deosebire pe hotar, i-ar certa cu tóta ocaziunea și i-ar ocări, mai cu sémă când părinții sau învățătorii ar cerceta des buzunarele lor.

Pretinia școlariilor și a învățătorilor trebuie să fie în școlă reciprocă. Învățătorii să abată pe școlariū de pe cai retăcite, mai cu sémă la început, căci mai târziu se vor deprinde ei de sine a se feri de lacrimi oprite.

Pe lângă altele are școlariul a învăța ordine și curățenie. Acastă ordine, acastă curățenie se transplântă de multe ori și în casa părinților.

Cătră finea lui Iuniū foloseșce mult scaldatul în o apă curgătoare. Îmotul, improșcatul cu apă, tăvălitul în nomol, în nășipul de pe termuri, cu mâinile întinse cu palmile alipite, cu capul între mâni, drept ca o săgétă a sări în apă limpede și afundă e gimnastică naturală. Cel cu plumăni sănătoșe stă mult sub apă. Alții deschid ochii în apa limpede și caută după petri, tôte acestea fiind lucruri naturale, sunt permise.

A sări d'a latul și pe fole în apă, a se scâlta cu stomacul plin sau gol, a mânca mere, pere, crăstăveți sau lapte aeru după baie, nu e sănătos.

Numai trei minute pôte sta omul sub apă și apoi înăbușeșce sângele pe gură, și pe nas.

O legătură misterioșă încatenază școlariū, care se duc cu grămada la școlă, cu grămada la joc, cu grămada la scaldă etc.

E lucru firesc, că școlariilor nu le plac tôte studiile. În anii cei din urmă se silesc cei mai mulți a corespunde cerințelor didactice, ca să scape de școlă, ca fie care se apuce apoi cariera lui plăcută: de comun învăță școlariul sărac a ceti, a serie, a calcula și în câțiva ani se făleşce că e măestru. Măestru dacă e sănătos și harnic, nu mōre de fōme, ca mulți omeni de omenie și învățați.

Gimnasiul cere dela student mai mult până ce capătă festimoniul de maturitate în mână.

Întru început are fie care școlariū a învăța *în limba lui maternă*. A învăța în școlă sătēnă două limbi paralele este absurditate. Sigur înaintēză cel ce pășese treptat și dacă cineva are lipsă de limbă, le învață pentru interesele sale de bună voce în scurt timp.

Dr. L. Mureșan.

Sfaturi bune economice.

(Continuare din Nr. 41.)

Dacă noi însă secerăm, culegem și strângem pentru noi feliuritele bucate și plântē, atunci pămēntul acela nu numai că nu se mai pôte singur pre sine nutri și îmbunătăți, ci perdēnd tot mereū din putere prin aceia, că respectivele plântē sug din trēnsul unele părți nutritōre, el devine tot mai slab, ba în fine chiar și neroditoriū: decī aci se cere, ca să-l îmbunătățim prin o gunoie măestrosă.

Mai am să ating aci și aceea împrejurare fōrte însemnată, că măcar de ar fi în pămēnt ori cât de multe materii nutritōre, decă acelea nu se pot descompune prin apă, plântēi nu pot folosi: *căci ce nu e aeriform și nu se pôte descompune prin apă, nici nu se pôte mumi nutremēt pentru plântē.*

Noi dară să petrecem încă odată materiile nutritōre, pentru ca să dovedim mai deaprobe descompunerea lor.

Mai nainte vine aerul (oxigen și nitrogen). Apa contine în 100 de părți, 88 de părți oxigen și 12 părți hidrogen; plânta pôte dară, ca să-și câștige chiar din apă oxigen. În apă însă se cuprinde și aer. De loc ce apa vine în atingere mai îndelungată cu aerul, ea îl atrage. Se încăldeșce apa stând, atunci se pot observa nișce beșicuțe mici, și acestea conțin aer. Noi trebuie numai ca de probă să punem un pocal cu apă prospētă la aer, apoi în grabă putem observa o mulțime de beșicuțe de acestea — și pentru plântē este aerul descompus prin apă un mijloc escelent de nutrire, producēnd oxigen și nitrogen, prin urmare, plântēi se oferēză în āst mod cele trei materii mai de frunte: oxigen, nitrogen și hidrogen.

Acuma ne mai lipsese încă a patra recerintă, adecă: carboniul.

Cărbunile singur nu se pôte descompune prin apă. El trebuie dară pre altă cale să se descompună, și anume: prin ardere, împreunēndul cu oxigen și carbol-acid. Acēsta se efeptueșce în miliōnele de cupțōre și lucrātōre, unde cărbunele în aer se străfōrmēză în carbol-acid și în āst mod devine ca nutremēt pentru plântē.

Cantitatea carbol-acidului în aer se socōte la la mai multe mi de miliōne de măji — și acēsta mulțime de carbol-acid provine dela cantitatea mare de cărbuni de pētră, ce se ard, și pe an ce merge se tot mai înmulțeșce.

Aerul dară conține nutremēt deajuns, însă totuși nu e din destul; căci precum șcim, plântēle se nutrese numai puțin prin frunđe, mai mult însă prin rădēcini; d. e. primăveră plântēle nu-și pot atrage nutremēt prin frunđe, dar fiind — că tocmăi atunci arborii au lipsă ca să se umple de must pentru ca să se pōtă desvolta și se pōtă produce

miliónele de frunze: deci carbol-acidul trebuie adus mai vârtos în apropierea rădăcinilor, însă cum?

Aci éráși trebuie să admirăm minunata întocmire a naturéi, după care s'a rânduit, ca carbol-acidul să fie mai greu decât aerul și să aibă înclinare de a se apleca în jos spre pământ.

Să mulțămim dară lui Ddeu mai nainte de tóte, căci a lăsat, ca carbol-acidul să fie mai greu decât aerul și să se aplece spre pământ, pentru că numai așa s'a putut face posibilă apropierea lui de pământ, respective de rădăcinile plântelor și arborilor

Altcum ce ar și folosi carbol-acidul, când el ar fi mai ușor și ar putea sbura, să dicem numai 50 sau 100 de palme d'asupra pământului? Cum și pre ce cale am fi noi în stare ca să-l atragem în jos? — Ddeu dară a lăsat naturéi această lucrare, ca el (carbol-acidul) prin greoméntul seú să se aplece în jos spre pământ și éráși apeí puterea de al trage și al descompune în folosul nostru și al plântelor. — Trebuie însă să ve spun, ca voi să nu ve închipuți descompunerea lui în așa mod precum se întâmplă acesta cu apa și oleul; căci carbol acidul se amestecă cu aerul și apoi éráși se desbină de el numai cu încetul, chiar vântul e în stare al desbina și de acolo vine, că carbol-acidul se află și pe vârful munților celor mai înalți.

Cărbunele dară nutrește plântele numai ca carbol-acid, fiind-că numai acesta se póte descompune în apă și éráși rădăcinile plântelor primesc la sine numai materii, ce se pot descompune prin apă.

Mai curiosă este procedura descompuneréi la nitrogen. Aerul cuprinde în sine $\frac{4}{5}$ părți nitrogen, însă măcar că el se află în măsură așa de mare, totuși nici animalele, nici plântele nu și-l pot câștiga nemijlocit din aer.

Nitrogen primesc plântele la sine numai decă el e descompus prin apă. Acesta e dară împreunarea nitrogenului cu hidrogen sau ammoniac.

Prin influința fortunelor se desbină ammoniacul de câtră aer și prin ploí descompunându-se, să importeză plântelor.

În tóte corpurile animalelor trecute în putrejune se forméză ammoniac, chiar în gunoiul animalelor se află ammoniac; apa apoi îl descompune și-l împórtă plântelor. Cu cât mai bine se descompune ammoniacul prin apă, cu atât mai ușor se póte el petrece în plânte și de aci vine, că mustul din gunoiú e cel mai bun mijloc de gunoit.

Acum putem trece la celelalte mijlóce de nutrire ale plântelor, și anume: la sulfur. El în apă nu se descompune, pentru aceia noi în desert am presera prav de sulfur pe plânte, căci nimic nu le-ar folosi. El însă se împreună ușor cu oxigenul și acidul-sulfuric, dar cu deosebire se află în ghips. Calci și natron se descompun prin apă, singure și împreunate cu acidul-fosforal și sulfuric.

Varul acido-sulfuric sau ghipsul se descompune prin apă, așa și cel comun sau acido-carbonic —

și acest din urmă cu atât mai ușor, cu cât va fi mai sfărîmat — și de aci urméză, că cenușa plântelor și a óselor de animale sînt, cel mai bun mijloc de nutrire al plântelor.

Silicilul acesta se descompune greu în apă și cu cât sînt poteriile mai mari, cu atât mai greu decurge procesul de descompunere, fiind că apa póte atinge numai suprața lor. Pentru aceea spre a ușura apeí acesta procedură e de lipsă, ca petrele să se sfărîme cât se póte mai mărunț, ca așa apa se póta cuprinde cât de multă suprafață. Mai sfărîmat obvine silicilul în varul petros, în cărbunú de petró și în cenușa plântelor, carea se produce mai vârtos pe agrii umeđi.

Deci disolvarea acestor materii nutritóre prin apă, se promovéză cu deosebire prin aciduri; mai departe fiind-că apa, precum ne-am potut convinge, are mare influința asupra plântelor: noi pentru-ca să o putem folosi cu succes, trebuie să învățăm ai cunósce tóte însușirile ei naturale, dar fiind-că la acesta se recere timp mai mult, o lăsăm pe convenirea noastră cea mai deaprópe, până atunci fiți sănătoși.

De ale Comitatului.

Din congregațiunea comitatului Căraș-Severin, ținută în 27 și 28 Octomvrie a. c. La cele împărtășite în numărul precedent al fóiei noastre avem a mai adauge încă următoarele: Pentru fondul de pensiune al funcționarilor comitatensi s'a votat 1% după fiorinul de contribuțiune. În urma unui recurs, s'a introdus la comuna politică Lugos, limba magiară ca a 3 limbă protocolară, pelângă cea română și germană. Prețul rescumpărării de datorința lucrului public s'a statorit pentru o di de lucru cu 40 cr., érá pentru o vită trăgătoare cu 1 fl. Rugările apotecarilor Géza Tamás pentru o apotecă în Mehadia, și alui Wilhelm Zunft pentru deschiderea apotecei a dóua în Recița, s'aú respins. Propunerea făcută de respresentanții orășeneșci Ign. Füzfas și Carol Diemer din Caransebeș încă în adunarea generală la oraș, ca pentru acoperirea deficitului în bugetul orașului să se pună taxe pe vitele, ce se mână spre pășune în izlasul comunal, se respinge ca contrărie legei comunale și s'a decis, ca magistratul orășenesc să fie provocat a se justifica, cum a cutezat a estrada cautiunea fostilor arendași ai orașului I. Brancovici și F. Schwab inaintea de aprobarea decisiunei respresentanției orășenesci, prin care li s'a ertat din restul de peste 4000 fl. de aréndă 1500 fl. și acesta cu atât mai vârtos, fiind că un contribuabil a protestat în termen legal contra ertării acestei sume mari.

Pensionarea învățătorului Ferdinand Reischel din Oravița, a dat ansă la o discuțiune fórté vie. Starea lucrului pe scurt este următoarea. Numitul învățător Ferdinand Reischel s'a declarat prin proces disciplinar de necapace de a mai fi învățător și așa s'a dispus pensionarea lui. Din fondul regnicolar de pensiune al învățăto-

rilor i s'a putut asigura o sumă de tot mică ca pensiuine, deci restul, ce se mai cerea la pensiuine după cei 21 de ani de serviciu, în înțelesul legii avea să-l suplinescă corporațiunea, ce este îndatorată de a susține școala, în cazul present societatea căilor ferate, ca patron al școalelor din așa numitele locuri montane. Dar societatea a refuzat a împlini lipsa, susținând, că sălariul anual regulat al numitului învățător a fost numai 200 fl. celelalte 300 fl. au fost numai un grațial al patronatului, ce se poate revoca în tot momentul. Societatea se învoiesce, ca să se ia de basă la pensionarea numitului învățătoriu o lăfă anuală de 300 fl. minimul prescriș prin lege, dar nici decum 500 fl. sau mai mult. Inspectorul scolariu comitatens dl Francisc de Suttag, intru'un discurs forțe elocent din motive ale dreptății, ecuitabilității și ale intențiunei societății căilor ferate, a susținut, ca să se ia de basă la pensionarea învățătorilor din locurile montane *sălarele lor actuale de activitate*, ță nu sălarele vechi de câte 200 fl. Cu tot sucursul, ce l-au dat dlui inspector mai mulți reprezentanți comitatens și anume dnii: not. public reg. *Michael Bésan*, adv. *Coriolan Bredicean*, secr. cons. *Ioan Bartolomei* și alții, la votare propunerea inspectorului reg. de scôlă a cădut, și așa se va lua de basă la pensionarea învățătorilor din locurile montane minimul salariului învățătoresc provădut în lege de 300 fl. pe an. Precum am înțeles contra acestui decis, se va recurge la In. Ministeriu ung. reg. de învățămēt. Casul acesta pentru aceia este de însemnătate, pentru că după acest princip se vor pensiona în viitor cei 51 de învățători aflători sub patronatul societății căilor ferate din locurile montane, între cari învățători sânt și vreo 15 români gr. or. Trebne să privim de o fatalitate, că cestiunea pensionării numiților învățători a trebuit să se pertracteze și decidă cu ocaziunea procesului disciplinariu al învățătorului *Ferdinand Reischel*, o persônă ingrătă și nesimpatică societății căilor ferate. De altcum În. Ministeriu va avea să decidă definitiv în caasă.

Mai departe urbarialistii din comuna Iertof au fost cerut a li se permite a folosi 16 jugere din izlasul comunal pe trei ani pentru înființarea unui fond bisericesc gr. or. Adunarea generală a comitatului însă la propunerea comitetului permament a decis, a se întreba fostii urbarialisti din Iertof, ăre nu ar voi ei să folosescă acele 16 jugere pentru acoperirea speselor comunale, care se urcă la 30%? și numai după sosirea respunsului să se decidă cauza definitiv. Multe ar fi a se observa la acest decis, dar de astă dată ne mărginim a provoca pe urbarialistii din Iertof, cari au zidit o biserică frumôsă nouă, ce le face onóre în tot aretul lor, ca să insiste la cererea lor, deóre-ce și spesele cultului au, dacă nu mai mare, tot aceiași însemnătate, ca și cele comunale, apoi tot ei trebuie să-le subpôrte și pe unele și pe altele.

Comunele Cârpa și Vălișóra au fost împărțit nișce banii comunali între comuna politică și cea bisericescă, după usul, ce a sustat în fostul confiniu militar. fără de a cere aprobarea municipiului. Deci s'a decis, a se trage împărțitoriul la respundere. Vor face bine comunlee, dacă în viitor spre a scăpa de

necasuri, vor cere aprobarea municipiului înainte de împărțirea unor asemenea sume, motivând în mod cât se poate de convingător necesitatea împărțirii prin lipse arđende, precum a fost în Vălișóra zidirea unei biserici noue.

Încheiem cu observarea, că adunarea acēsta generală a comitatului a fost slab cercetată.

Varietăți.

Deficitul pe anul 1887 în finanțele țerei noastre Ungaria se urcă la 36.6 milioane, după o espunere a Ministrului de finanțe făcută în dieta țerei. La acēsta sumă vine a se mai adauge și 18 milioane, ce sânt de lipsă spre dotarea casselor statului cu fonduri disponibile, pentru ca dînsele să pôta acoperi la timp recerintele. Astfeliu deficitul întreg se va urca la suma colosală de 54 milioane. Ministrul de finanțe are de cuget a acoperi acest deficit prin operațiuni de credit adecă prin împrumutări; prin urcarea dărei de transport pentru mărfuri cu 2%, ță pentru persône cu 1%, ce ar aduce un venit de 1²/₁₀, milioane; prin urcarea scărei timbrelor și competintelor apoi prin restringerea scutirii de portul postal al corporațiunilor etc., ce vor aduce peste 4 milioane; în fine prin modificarea manipulațiunei monopolului de tabac în acea direcțiune, ca producenților de tăbac să nu le mai fie permis, ci numai statului, a vinde tabac în țerile din afară. Acest trist tablou ni se înfațesă în timp de pace. Ore ce față va avea finanțele țerei în cazul unui resbel! Într'acea se crează de nou posturi și sinecuri, școli de stat, unde nu se simte nici o trebuință de ele și stau góle. Comiții supremi după un serviciu de 5 ani se provăd cu pensiuini grase și lângă dînșii se instituesc secretari binesalarisați. Dómne! dă-le minte domnilor!

Cas de mórte. *Teodor Sîrbu*, fost învățător, mai târziu senator și cassar orașeuesc în Caransebeș, a răpaușat în Domnul Joi în 4 Noemvrie nouă. Fie-ți țărina ușoră!

Hirotonire. Pedagogul și teologul absolut *Terențiu Bota* s'a hirotonit întru preot și s'a așezat întru capelan pelângă neputinciosul preot *Stefan Cioban* în Jamul mic în protopresbiteratul Vêrșetului. Îi grătulăm și dorim suces în noua lui carieră.

Candidați de comiți supremi. Pentru comitatul Arad ar fi designat de comite suprem președintele tribunalului reg. din Arad *Ladislău de Fabian*, căruia în acest înțeles i-a închinat un toast și deputatul orașului Arad *Max Falk*, carele în dîile trecute a fost în Arad spre a-și da samă despre activitatea sa în dietă. ță pentru comitatul nostru Căraș-Severin ar fi designat de comite suprem căpitanul suprem de poliție din Budapesta, fostul primar al orașului Timișóra *Ioan Török*.

Sinodul episcopesc sêrb și-a terminat agendele sale și în sêptemăna trecută s'a deschis congresul. De episcop pentru catedra vacantă a Vêrșetului este ales și întărit archimandritul mănăstirei Ghergheteg, *Ilarion Ruvarecz*, un prelat erudit și cel mai renumit istoric al sêrbilor.

Bibliografie.

Economia câmpului și grădinaritul pentru școlile populare de *George Măian* învățătorii la școala română de fete în Brașov cu mai multe ilustrațiuni. Prețul 25 cr. Editura lui H. Zeidner. 1886. Cuprinsul acestei cărți didactice este următorul: cultura plantelor și animalelor de economie, întocmirea economiei, legumăritul, cultura florilor, pomăritul, cultura viței de vie și a arborilor, apoi a gardului viu. O recomandăm cu cea mai mare căldură cercurilor competente.

Regulamentul pentru procedura judecătorească în cauzele disciplinare în metropolia gr. or. română se află spre vânzare și se poate procura din *librăria* diecesană, esemplariul cu 20 cr. plus postporto de 5 cr.

Curs practic pentru învățarea fundamentală a limbii maghiare pentru școlile și privații de Ioan Müller, profesor de limba maghiară. Arad 1886. Tipariul tipografiei române gr. or. Prețul unui exemplar broșurat 80 cr. v. a. Dela 10 exemplare unul se dă rabat.

CONCURS.

Să scrie pentru ocuparea postului învățătoresc la clasa II. a școlii răsărite române din *Rățișor*, cottul *Timișului*, protteratul *Vârșetului* cu termin de alegere până la 16 Noembrie 1886 st. vechiă.

Emolumintele sunt:

1. În bani gata 400 fl. v. a.
2. Un juger de pământ arătorii
3. Pentru cercetarea conferințelor 10 fl.
4. Pentru scripturistică 5 fl.
5. Cortel liber.

Recursele ajustate cu documintele necesari conform stat. org. bis. și adresate comitetului parohiei din *Rățișor*, să se subșternă oficiului protopresbiteral din *Mercina* per *Varadia*.

Rățișor, în 29. Septembrie 1886

42—3 *Comitetul parochial.*

În conțelegere cu protopresbiterul tractual.

CONCURS.

Conform decisului Vener. Consist. de dtdo 9 Sept. 1886 Nr. 535 Ș. pentru îndeplinirea postului de învățător la școala răsărit. română clasa de fete din *Voivodint*, cottul *Timișului*, protteratul *Vârșetului*, să scrie cu termin de alegere până la 2 Noembrie 1886 st. vechiă.

Emolumintele sunt:

1. În bani gata 300 fl. v. a.
2. 4 orgii de lemne.
3. Pentru scripturistică 6 fl.
4. Cortel liber.

Recursele adiustate cu documintele necesari conform stat. org. bis. și adresate comitetului parochial din *Voivodint* să se subșternă oficiului protopresbiteral din *Mercina* per *Varadia*.

Voivodint, în 1 Octombrie 1886.

44—3 *Comitetul parochial*

În conțelegere cu protopresbiterul tractual.

CONCURS.

Conform decisului Venerabilului Consistoriu dtdo. 9. Septembrie 1886 Nr. 535 Ș. pentru îndeplinirea postului de învățătorii la școala răsărit. română clasa de prunci din *Voivodint*, cottul *Timișului*, protteratul *Vârșetului*, să scrie cu termin de alegere până la 2. Noembrie 1886 st. vechiă.

Emolumintele sunt:

1. În bani gata 126 fl. v. a.
2. Deputat 30 meți de grâu, 30 meți de cucuruz, 6 chile de lumină, 25 chile de sare și 5 chile de slănină.
3. 4 orgii de lemne.
4. Pentru scriptruistică 6 fl.
5. Pentru cercetarea conferințelor 10 fl.
6. Cortel liber și grădină de legumii.

Recursele adiustate cu documintele necesari conform stat org. bis. și adresate comitetului parochial din *Voivodint*, să se subșcernă oficiului protopresbiteral din *Mercina* per *Varadia*.

Voivodint, în 1 Octombrie 1886.

43—3 *Comitetul parochial*

În conțelegere cu protopresbiterul tractual.

Opinie medicală

despre neîntrecuta putere vindecătoare

Apei Anatherine de gură

de

Dr. J. G. POPP

în contra boalelor de gură scorbutice-reumatische, în contra gingiilor bolnavi, precum și în contra durerii de dinți.

Adeveresc, că de vreo câțiva ani am folosit și ordinez și astăzi încă prototinderea cu cel mai bun succes Apa Anatherină de gură a medicului-dentist imp. reg. de curte Dr. J. G. Popp din Viena în contra boalelor de gură scorbutice-reumatische, în contra gingiilor, precum și în contra durerii de dinți, deoarece sunt mult convinși în praxa mea despre efectul vindecător al aceleia.

Miclăușul-Mare.

Dr. J. Fetter m. p.

P. t. publicul e rugat a cere expres preparatele medicului-dentist imp. reg. de curte și a primi numai cele ce sunt provădute cu marca mea de scutire.

Se află în Caransebeș la apotecari: **Alis. Ristic** și **Fil. J. Müller** și la neguț **H. Rosenfeld**. În Rusberg la apoteca lui **Alis. Ristic**. În Slatina la apoteca lui **Jos. Gurth**. În Mehadia la apoteca lui **G. Tamas**. În Lugoș: la dnl **L. Vértés** și **Fr. Szvoboda** apotecari; **Sig. Bümmel**, următorul lui **M. Thiberger** neguțatori.

55—2

Redactor răspundător **Ioan Bartolomei**.

Tipariul și editura tipografiei diecesane în Caransebeș, sub conducerea responsabilă a lui G. Imbronovic.